

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
De heer A. Slob
Postbus 16375
2500 BJ DEN HAAG

Datum: 21 januari 2019
Kenmerk: 2019/01/21/6038

Onderwerp: Reactie voortgang rond vraagstukken uit Staat van het Onderwijs
2016/2017

Geachte heer Slob,

In deze brief komen wij tegemoet aan uw verzoek van 14 november 2018 waarin u vraagt naar 'de stand van zaken' op thema's die de Inspectie van het Onderwijs heeft geadresseerd in de Staat van het Onderwijs 2016/2017.

Kritisch op de diagnose

Het zal u niet zijn ontgaan dat de VO-raad kritisch is geweest op een aantal bevindingen van de Staat van het Onderwijs 2016/2017. Zo deelden we de constatering van de Inspectie dat 'de prestaties in het funderend onderwijs gestaag dalen en de kwaliteit van het onderwijs afglijdt' niet. De berichtgeving over het Onderwijsverslag over de kwaliteit van het voortgezet onderwijs was in onze optiek sterk negatief geladen. Hierdoor is er in de sector veel onvrede over deze toon van de Inspectie en het presenteren van de problemen in de sector, zonder daarbij een analyse te geven of oplossingen of goede voorbeelden aan te dragen. Ook werd in onze optiek 'selectief' gewinkeld in de data. Zo werd de plotselinge daling in de examenresultaten in 2017 op wiskunde uitgelicht, maar bleef de jarenlange stijging van de resultaten van leerlingen op het Engels onopgemerkt. Ook is er al geruime tijd sprake van een sterke daling in het aantal zwakke en zeer zwakke scholen, de daling is zodanig dat we nu in overleg met de Inspectie zijn over hun wens om de normen te verhogen.

Noodzaak van een gedeeld beeld van onderwijskwaliteit

Ook wij zijn ervan overtuigd dat het onderwijs beter kan én beter moet, en dat het voortgezet onderwijs een belangrijke maatschappelijke opdracht heeft te vervullen. Er leven echter behoorlijk wat vragen bij bestuurders en schoolleiders: Wanneer doen we het als sector nu goed? En wanneer doe ik het als bestuur of als school goed? Blijkbaar zijn er steeds nieuwe ijkpunten

waarlangs de kwaliteit van het onderwijs wordt afgemeten. We zijn daarom na het verschijnen van het Onderwijsverslag met de Inspectie in gesprek gegaan en hebben afgesproken dat we samen met hen en uw departement komen tot een meer gedeeld beeld over goed onderwijs en goede onderwijskwaliteit. Hierin willen we ook het in het Onderwijsverslag geadresseerde thema van de grote verschillen tussen scholen meenemen. Voldoen de huidige systematiek en de beschikbare criteria om leerlingen en scholen te vergelijken nog wel? Zijn dergelijke verschillen inherent aan ons stelsel dat immers gekenmerkt wordt door relatief grote autonomie voor scholen en besturen, of is hier meer aan de hand? Ook is de afspraak gemaakt om – met in achtneming van ieders rol – gezamenlijk op te trekken in de versterking van de kwaliteit in de sector. Voor de zomer hebben we de bevindingen in de Staat van het Onderwijs met een aantal OCW-medewerkers besproken en we zullen hier ook de komende periode een vervolg aan geven.

Kwaliteitsborging schoolexaminering hoog op de agenda

Vanzelfsprekend heeft de kwaliteit van het onderwijs en de examinering onze voortdurende aandacht. De kwestie VMBO Maastricht deze zomer is ons niet in de koude kleren gaan zitten. De VO-raad heeft direct een dringend beroep gedaan op zijn leden om binnen de eigen school of scholen kritisch te kijken naar de inrichting van de examens, of de afspraken die in het PTA staan helder en werkbaar zijn en of er voldoende checks and balances zijn. Ook hebben we een aantal instrumenten ontwikkeld, waaronder een Zelfevaluatie instrument Schoolexaminering en checklisten voor het PTA en het Examenreglement; instrumenten waar volop gebruik van is en wordt gemaakt. Daarnaast hebben we het initiatief genomen voor een onafhankelijk onderzoek naar de kwaliteitsborging van de schoolexaminering, waarvan we op 17 december het eindrapport overhandigd krijgen.

Geactualiseerd Sectorakkoord met meer focus

In het met u overeengekomen geactualiseerde sectorakkoord hebben we dit voorjaar zeven ambities geformuleerd. Met dit akkoord zet de vo-sector de ingezette beweging om te komen tot meer uitdagend, eigentijds onderwijs voor leerlingen onverminderd voort. Deze (en andere) ambities hebben o.a. een plek gekregen in het Jaarplan 2019 van de VO-raad dat onlangs door onze leden is vastgesteld, zie hiervoor de bijlage.

Kansengelijkheid

Daarbij is uiteraard aandacht voor een onderwerp dat door agendering van de Inspectie hoog op de maatschappelijke agenda en de agenda van scholen is komen te staan: kansengelijkheid. Hoewel er grenzen zijn aan wat het onderwijs kan bijdragen aan meer kansengelijkheid – het is in de basis een breed maatschappelijk vraagstuk – is het absoluut onwenselijk dat het onderwijs bijdraagt aan kansenongelijkheid. Het is dan ook de maatschappelijke opdracht van het onderwijs om in te zetten op gelijke kansen in het onderwijs voor alle leerlingen. De VO-raad ziet kansengelijkheid daarom ook als een overkoepelend thema, een meetlat waarnaast nieuwe beleidsontwikkelingen en activiteiten worden gelegd. Ten aanzien van de vereenvoudiging van de bekostiging, waarvan de leden van de VO-raad in mei 2018 hebben ingestemd met de

uitgangspunten hiervan, voeren we het gesprek over de negatieve effecten voor brede scholengemeenschappen.

Ook is de overgang van po naar vo een bepalend, maar kwetsbaar moment in de schoolloopbaan van kinderen. Voor de VO-raad is kansengelijkheid daarom het belangrijkste argument bij de standpuntbepaling over de eindtoets po: we adviseren de eindtoets naar voren te halen, om het advies te kunnen baseren op meer objectieve informatie. Tegelijkertijd werken we aan een meer soepelere en flexibele overgang van po naar vo, om vroege selectie te verminderen. Het schooladvies is voor ons het startpunt en niet het beoogde einddoel in het voortgezet onderwijs. De huidige indicator onderwijspositie in leerjaar 3 ten opzichte van advies po in het onderwijsresultatenmodel past niet goed bij dit streven en straalt in onze optiek te veel uit dat het advies po een voorspeller is van het te behalen diploma. Als VO-raad zijn we daarom voorstander van een periodieke herbeoordeling van dat advies aan het eind van leerjaar 1 en leerjaar 2 en dat als ijkpunt te nemen.

Blijvende inzet op onze flexibiliseringsagenda sluit hierbij ook aan: de behoeften en talenten van de leerling staan centraal, in plaats van (de rigide inrichting van) ons stelsel. Hiervoor onderneemt en ondersteunt onder andere het programma Maatwerk diverse activiteiten, zoals de onlangs afgesloten succesvolle en leerzame pilot recht op maatwerk. En zo dragen meer activiteiten van de VO-raad bij aan gelijke kansen in het onderwijs en - daarmee - aan kwalitatief goed en eigentijds onderwijs, denk aan de versterking van de differentiatievaardigheden van leraren, de invulling van passend onderwijs, 10-14 onderwijs, de LOB-kwaliteitsagenda, de samenwerking met het vervolgonderwijs en het bedrijfsleven in Sterk beroepsonderwijs en Sterk techniekonderwijs en de doorstroomprogramma's po-vo en vmbo-mbo/havo.

Versterking leraarschap

De VO-raad bevordert samen met schoolbesturen de autonomie en professionalisering van leraren in het voortgezet onderwijs. Zo is in de CAO opgenomen dat voltijds leraren vanaf volgend schooljaar 50 uur op jaarbasis krijgen om, individueel en in teamverband, aan onderwijsontwikkeling, -verbreding en -verdieping te besteden. Op deze manier verminderen we de werkdruk en geven we een impuls aan de kwaliteitscultuur in het onderwijs.

We zetten in op de ontwikkeling én uitvoering van goed strategisch personeelsbeleid door besturen en scholen. We faciliteren besturen en scholen op een vraaggerichte manier bij de realisatie van hun onderwijskundige doelen en de ontwikkeling als professionele schoolorganisatie. We bieden diverse instrumenten aan, verbinden kennis en mensen (zowel regionaal als landelijk) en bieden mogelijkheden voor professionele ontwikkeling op het gebied van leiderschap en personeelsbeleid.

Autonomie én samenwerking

Uit internationaal vergelijkend onderzoek blijkt dat bestedingsvrijheid voor schoolbesturen, in combinatie met professioneel bestuur en een stevige verantwoording, bijdraagt aan goed onderwijs voor leerlingen. Dit werd recent bevestigd door de Onderwijsraad. De VO-raad draagt bij aan deze professionalisering en verantwoording. Zo versterken we de horizontale verantwoording via www.scholenopdekaart.nl en onderzoeken we momenteel de mogelijkheid van een publieke benchmark op bestuursniveau. In mei 2018 hebben de leden van de VO-raad in de ALV afgesproken om vierjaarlijks deel te nemen aan collegiale bestuurlijke visitatie. Ook is afgesproken om bij de professionalisering uit te gaan van een vastgestelde set professionaliseringsthema's.

We koesteren de variëteit en verschillen tussen scholen in ons stelsel, maar geven als collectief gezamenlijk invulling aan onze publieke opdracht. In tijden van leerlingdaling is het van groot belang dat besturen goed samenwerken om een regionaal dekkend onderwijsaanbod in stand te houden. Om die samenwerking te stimuleren is de VO-raad het project Regionale Samenwerking gestart om de samenwerking tussen besturen bij krimp te bevorderen.

Wij gaan over het bovenstaande uiteraard graag met u in gesprek.

Met vriendelijke groet,

Paul Rosenmöller